

Strateška studija utjecaja na okoliš Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem

Netehnički sažetak

Zagreb, srpanj 2016.

NOSITELJ ZAHVATA: Ministarstvo zaštite okoliša i prirode,
IZRAĐIVAČ STUDIJE: Ires ekologija d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša, Prilaz baruna Filipovića
21, 10000 Zagreb

VODITELJ STUDIJE: Mirko Mesarić, dipl. ing. biol.

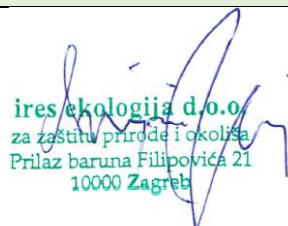

KOORDINATORICA: Dunja Delić, mag. oecol.

ODGOVORNA OSOBA IZRAĐIVAČA:

Ires ekologija d.o.o.
Mr. sc. Marijan Gredelj

ires ekologija d.o.o.
za zaštitu prirode i okoliša
Prilaz baruna Filipovića 21
10000 Zagreb

Zagreb, srpanj 2016.

Sadržaj

1	Uvod.....	1
1.1	Strateška procjena utjecaja na okoliš	1
1.2	Svrha i ciljevi izrade Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem	2
2	Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati	5
3	Utjecaji Programa na okoliš	6
3.1	Metodologija procjene utjecaja	6
3.2	Procjena utjecaja na okoliš	8
4	Mjere zaštite okoliša.....	21
5	Zaključak.....	21

Popis kratica

DORH	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
DSO	Dobro stanje okoliša
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EK	Europska komisija
EM	Ekološka mreža
EU	Europska Unija
EZ	Europska zajednica
FAO	Food and Agriculture Organization (Organizacija za prehranu i poljoprivredu)
GEF	Global Environment Facility (Svjetski fond za okoliš)
HAB	Harmful algal bloom – opasno cvjetanje algi
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
IUOP	Integrirano upravljanje obalnim područjem
MAP	Mediteranski akcijski plan
MINGO	Ministarstvo gospodarstva
MMA	Marine managed areas
MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
NKS	Nacionalna klasifikacija staništa
ODMS	Okvirna direktiva o morskoj strategiji
ODV	Okvirna direktiva o vodama
PUVP	Plan upravljanja vodnim područjima
RH	Republika Hrvatska
SEA	Strategic Environmental Assessment (strateška procjena utjecaja na okoliš)
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
UNEP	United Nations Environment Programme
ZPDML	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama
ZPU	Zakon o prostornom uređenju

1 Uvod

1.1 Strateška procjena utjecaja na okoliš

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa. Strateškom procjenom stvara se osnova za promicanje održivog razvitka kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u strategije, planove i programe pojedinog područja. Time se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvaćanju strategija, plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja koje bi strategija, plan i program svojom provedbom mogao imati na okoliš, a nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenju odluka (Zakon o zaštiti okoliša, NN 80/13, 78/15).

Postupkom procjene utjecaja Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (dalje u tekstu: Program) na okoliš procjenjuju se, u najranijoj fazi izrade nacrtu Programa, vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Programa. Postupak se temelji na odredbama Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15), Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13), Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14) te Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08).

Studija je stručna podloga koja se prilaže uz Program te obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje koji mogu nastati provedbom Strategije. Namjera je osigurati da posljedice po okoliš i zdravlje budu ocijenjene za vrijeme pripreme Strategije, prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak njezina donošenja.

Postupak provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš također pruža priliku dionicima da sudjeluju u postupku, a osigurava se i informiranje i sudjelovanje javnosti za vrijeme postupka donošenja odluka. Nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka.

Direktiva 2001/42/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SEA direktiva) je na snazi od 2001. godine. U Republici Hrvatskoj zakonski okvir za izradu strateških studija usklađen sa SEA direktivom čini sljedeća legislativa: Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15), Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08) i Pravilnik o povjerenstvu za stratešku procjenu (NN 70/08). Navedeni propisi su u skladu i s Konvencijom o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991), koja obvezuje države da obavještavaju i konzultiraju se u svim velikim projektima koji bi mogli imati utjecaj na okoliš preko državnih granica te s Protokolom o strateškoj procjeni okoliša (Kijev, 2003). Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica usvojena je Odlukom o proglašenju Zakona o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 06/96), a Protokol o strateškoj procjeni okoliša usvojen je Odlukom o proglašenju Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 07/09).

1.1.1 Utvrđivanje sadržaja Studije

MZOIP je postupkom prethodne ocjene prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu 25. svibnja 2015. godine donijelo Rješenje (KLASA: 612-07/15-71/101, URBROJ: 517-07-2-1-15-4), da je Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem prihvatljiv za ekološku mrežu te da nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu.

MZOIP je proveo postupak određivanja sadržaja Studije, sukladno članku 7. Uredbe, na način da je pribavilo mišljenja tijela određenih posebnim propisima o sadržaju Studije i razini obuhvata podataka koji se moraju obraditi u Studiji, vezano na područje iz djelokruga toga tijela.

U svrhu informiranja javnosti, informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja Studije objavljena je na internetskoj stranici MZOIP-a.

Odluka o sadržaju strateške studije utjecaja Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem na okoliš donesena je 30. studenog 2015. godine (KLASA: 351-02/15-39/01, URBROJ: 517-06-1-2-2-15-94).

S obzirom na karakter Programa, njegovom provedbom se zapravo očekuje poboljšanje stanja sastavnica okoliša, poglavito biološke raznolikosti mora. Nakon inicijalne analize („scoping“) mjera iz Programa evidentirano je da definirane mjere mogu imati potencijalno negativan utjecaj na gospodarstvo, dok na ostale sastavnice okoliša ovaj Program djeluje pozitivno. Cilj

Programa je definiranje mjera koje će poboljšati stanje morskog okoliša i obalnog pojasa, pa su u ovoj Studiji generalno opisane pojedine sastavnice okoliša na koje se ovaj Program može odnositi u bilo kojem pogledu (da li sa aspekta generiranja negativnih utjecaja, ili rješavanja okolišnih problema).

Tijekom izrade Studije provedene su konzultacije s izrađivačima Programa te s predstavnicima MZOIP-a.

1.2 Svrha i ciljevi izrade Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem

U lipnju 2008. godine EU je donijela Direktivu 2008/56/EZ kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji). Navedenom Direktivom države članice moraju poduzeti potrebne mjere za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog stanja u morskome okolišu najkasnije do 2020. godine. U tu svrhu razvijaju se i primjenjuju morske strategije u okviru kojih se primjenjuje pristup upravljanja ljudskim djelatnostima utemeljen na ekosustavima. Direktiva također predstavlja 'okolišni stup' u svim politikama EU orijentiranim k upravljanju i iskorištavanju prirodnih resursa morskog okoliša.

Osnovna svrha Direktive prenesena je postizanje i održavanje dobrog stanja morskog okoliša do 2020. godine putem ostvarivanja općih ciljeva zaštite morskog okoliša koji uključuju:

- zaštitu, očuvanje, omogućavanje oporavka i obnavljanje morskih i obalnih ekosustava te održivo korištenje ekosustavnih usluga
- očuvanje zaštićenih područja u moru i ekološki značajnih područja EU Natura 2000
- smanjenje onečišćenja u morskome i obalnom okolišu u cilju očuvanja zdravlja ljudi, ekosustava i omogućavanja korištenja mora i obale
- uspostavljanje i/ili održavanje ravnoteže između ljudskih aktivnosti i prirodnih resursa primjenom ekosustavnog pristupa.

1.2.1 Pripremni dokumenti i akcijski programi

1.2.1.1 Početna procjena stanja okoliša morskih voda

U okviru izrade Strategije zaštite morskog okoliša i provedbe Okvirne direktive o morskoj strategiji (ODMS (2008/56/EZ) dokument *Početna procjena stanja i opterećenja na morski okoliš hrvatskog dijela Jadrana* prvi je korak u pripremi programa mjera za postizanje i održavanje dobrog stanja morskog okoliša. Odnosi se na morske vode u područjima pod suverenitetom Republike Hrvatske, odnosno u kojima Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava i jurisdikciju a obuhvaća:

- analizu osnovnih svojstava i značajki postojećeg stanja morskog okoliša, odnosno obuhvaća fizikalna i kemijska svojstva, stanišne tipove, biološka svojstva i hidromorfologiju
- analizu glavnih opterećenja i utjecaja na stanje okoliša morskih voda, uključujući ljudske djelatnosti.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, izradu dokumenta *Početna procjena stanja i opterećenja na morski okoliš hrvatskog dijela Jadrana* povjerilo je Institutu za oceanografiju i ribarstvo iz Splita.

1.2.1.2 Početna procjena stanja obalnog područja

Početna procjena ukupnog stanja pripremni je postupak i/ili dokument za izradu Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem kojim se analiziraju svojstva i značajke morskog okoliša i obalnog područja kao i opterećenja i utjecaji na njih te analizira sustav upravljanja obalnim područjem i povezuje zaštita okoliša i integralno upravljanje obalnim područjem. Početna procjena ukupnog stanja uključuje početnu procjenu stanja okoliša i procjenu stanja sustava upravljanja obalnim područjem:

- analizu stanja i glavnih opterećenja i utjecaja na stanje okoliša obalnog područja, temeljeno na važećim izvješćima o stanju okoliša, prirode i prostora
- gospodarsko-socijalnu analizu korištenja i troška propadanja morskog okoliša i obalnog područja
- analizu postojećih sustava upravljanja obalnim područjem.

Dimenzije početne procjene stanja obalnog područja:

Razvojna dimenzija: gospodarsko-socijalnu analizu korištenja i troška propadanja morskog okoliša i obalnog područja; ekonomsko-socijalna analiza.

Zaštitna dimenzija: analizu stanja i glavnih opterećenja i utjecaja na stanje okoliša obalnog područja, temeljeno na važećim izvješćima o stanju okoliša, prirode i prostora; analiza obalne bioraznolikosti s posebnim naglaskom na prioritizaciju obalnih ekosustava u smislu opterećenja i pritisaka.

Integrativna dimenzija: analiza prostornog razvoja.

Upravljačka dimenzija: kako od ciljeva doći do rezultata; analiza sustava upravljanja (governance).

1.2.1.3 Prostorni razvoj obalnog područja Hrvatske

Predmet ovog izvještaja je analiza prostornog razvoja koja je po definiciji primarni zadatak Strategije prostornog razvoja.

Navedeni izvještaj je strukturiran u dva poglavlja. U prvom poglavlju se analiziraju stanje i trendovi prostornog razvoja kao i procesi i dubinski pokretači koji su do njih doveli. Analitički okvir je koncept održivosti prostornog razvoja razmatran kroz tri strateške dimenzije. Prva je kvantitativna potrošnja prostora obalnog područja (cjeline ZOP-a, užeg obalnog pojasa i obalne crte) u kontekstu demografskih procesa kao važnog generatora potrošnje prostora. Druga dimenzija je odnos razvojnih i zaštitnih interesa analiziran kroz tipične konflikte urbanizacijskih procesa i ranjivih obalnih krajobrazova. Treća dimenzija se odnosi na kvalitetu izgrađenog prostora. U nastavku istog poglavlja se naglasak stavlja na procese i faktore koji su pokretali prostorni razvoj i promjene u korištenju zemljišta. Posebni naglasak se stavlja na analizu dubljih uzroka problema i uzročno-posljedične veze među problemima i njihovim pokretačima. Na taj način se lakše identificiraju opcije za efikasna rješenja kao i svi akteri koji trebaju biti uključeni u rješavanje problema. U drugom poglavlju se ukratko i ciljano analiziraju važniji segmenti sustava prostornog uređenja. Obzirom da se analiza stanja i procesa u prostoru radi za potrebe strategije IUOP-a, posebna pažnja se želi posvetiti upravljačkim nedostacima i slabostima unutar sustava prostornog uređenja kao važnoj dimenziji u problematici prostornog razvoja. Kao osnovni izvori podataka korišteni su Izvješće o stanju u prostoru i tematske studije izrađene za potrebe nove Strategije prostornog razvoja RH. Pored toga su korišteni službeni statistički podaci DZSa i GIS baza obalnih županija koja je ažurirana (građevinska područja) primjereno potrebi GIS analiza kojima su računani odabrani indikatori održivosti prostornog razvoja.

1.2.1.4 Zaštita i korištenje ekosustava obalnog i morskog područja Hrvatske

Ova analiza daje uvid u zaštitu i korištenje ekosustava obalnog i morskog područja Republike Hrvatske. Širi obuhvat analize uključuje administrativne granice sedam obalnih županija, a uži „Obalno i morsko područje“ koje zauzima prostor hrvatskog teritorijalnog mora te otoke i obalu u administrativnim granicama svih priobalnih općina. „Obalno i morsko područje“ obuhvaća ukupno 140 općina/gradova i to:

- 134 obalne općine/gradova koje uključuju općine/gradove na kopnu čija površina obuhvaća obalno područje tj. ulazi u zonu od 1 km od obale
- sve općine/gradovi na otocima
- dodatnih šest općina u Zadarskoj županiji: Galovac, Polača, Poličnik, Zemunik donji, Stankovci, Škabrnja.

Sve površine su izračunate iz koordinata u službenom koordinatnom sustavu RH HTRS96/TM te se ne moraju u potpunosti podudarati s površinama izračunatim iz drugih izvornih podataka i u drugim koordinatnim sustavima. Površine su izračunate iz GIS podatka (shp datoteka) koje su dobavljene iz sljedećih izvora: •

- Zaštićena područja (postojeća, evidentirana i međunarodna): Državni zavod za zaštitu prirode
- Ekološka mreža: Državni zavod za zaštitu prirode
- Staništa: Državni zavod za zaštitu prirode
- Granice županija, općina i gradova: SRPJ registar DGU-a.

1.2.1.5 Početna procjena stanja morskog okoliša i obalnog područja

Početna procjena stanja morskog okoliša i obalnog područja (u daljnjem tekstu: Procjena) dio je procesa izrade Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske. Procjena je dokument u kojem se prezentira postojeće stanje obalnog područja i morskog okoliša s posebnim fokusom na upravljanju tim ekosustavima. Procjena, na određeni način, služi boljem razumijevanju konteksta razvoja u obalnom području Republike Hrvatske, pri čemu treba imati u vidu da se ona odnosi kako na kopneni dio obalnog područja tako i na ukupni morski prostor Republike Hrvatske. Uredbom o izradi Strategije naglašava se da je "početna procjena ukupnog stanja pripremni postupak i/ili dokument za izradu Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem kojim se analiziraju svojstva i značajke morskog okoliša i obalnog područja kao i opterećenja i utjecaji na njih te analizira sustav upravljanja obalnim područjem i povezuje

zaštita okoliša i integralno upravljanje obalnim područjem. Početna procjena ukupnog stanja uključuje početnu procjenu stanja okoliša i procjenu stanja sustava upravljanja obalnim područjem" (čl. 12).

1.2.1.6 Dobro stanje morskog okoliša i Skup ciljeva u zaštiti okoliša i s njima povezanih pokazatelja

Uzimajući u obzir izrađen i usvojen prvi dokument Strategije zaštite morskog okoliša *Početna procjena stanja i pritisaka na morski okoliš Hrvatskog dijela Jadrana* izrađen je dokument: *Skup značajki dobrog stanja okoliša za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske i skup ciljeva u zaštiti morskog okoliša i s njima povezanih pokazatelja*.

U okviru definiranja ovog dokumenta bilo je potrebno razlučiti četiri cilja:

- Zaštiti, omogućiti oporavak (gdje je potrebno), strukturu i funkcije biološke raznolikosti i ekosustava u cjelini u svrhu postizanja i zadržavanja dobrog stanja okoliša.
- Uočiti onečišćenje morskog okoliša u svrhu procjene rizika za ljudsko zdravlje i zdravlja ekosustava u cjelini s obzirom na korištenje mora, a kako bi bili sigurni da onečišćenje ne predstavlja značajniji rizik za ljudsko zdravlje i zdravlje ekosustava s obzirom na njegovu namjenu.
- Zadržati korištenje morskih resursa i dobara, te drugih aktivnosti u morskim područjima, na razinama koje su održive i koje osiguravaju potencijal za korištenje i aktivnosti kako sadašnjih tako i budućih generacija.
- Primijeniti principe dobrog upravljanja, kroz EU i globalno.

Ovim dokumentom definirani su deskriptori dobrog stanja morskog okoliša, sukladno ODMS-u:

- Deskriptor 1 – Biološka raznolikost
- Deskriptor 2 – Strane vrste
- Deskriptor 3 – Komercijalno značajne ribe, rakovi i mekušci
- Deskriptor 4 – Hranidbene mreže
- Deskriptor 5 – Eutrofikacija
- Deskriptor 6 – Cjelovitost morskog dna
- Deskriptor 7 – Trajno mijenjanje hidrografskih i oceanografskih uvjeta
- Deskriptor 8 – Koncentracije onečišćujućih tvari
- Deskriptor 9 – Onečišćujuće tvari u morskim organizmima namijenjenima za prehranu ljudi
- Deskriptor 10 – Morski otpad
- Deskriptor 11 – Unos energije (podvodna buka).

1.2.1.7 Gospodarsko-socijalna analiza korištenja i troška propadanja morskog okoliša i obalnog područja

Gospodarsko-socijalna analiza korištenja i troška propadanja morskog okoliša i obalnog područja (Gospodarsko-socijalna analiza) dio je Početne procjene te se smatra pripremnim dokumentom Strategije.

Uz financijsku i tehničku pomoć Mediteranskog akcijskog plana Programa za okoliš Ujedinjenih naroda (UNEP/MAP) i Svjetskog fonda za okoliš (GEF), 2013. godine, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode u suradnji s UNEP/MAP-ovim Regionalnim akcijskim centrom Program prioritetnih aktivnosti, pokrenulo je izradu dokumenta „Gospodarsko-socijalne analize“ koja se odnosi ne samo na morski okoliš (kako je propisano Okvirnom direktivnom o morskoj strategiji) već i na obalno područje (sukladno Protokolu o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja).

Izrada dokumenta temelji se na analizi postojećih sektorskih dokumenata i statističkih podataka te stručnoj procjeni u skladu s postojećim EU smjernicama i Ekosustavnim pristupom UNEP/MAP-a.

Osnovni cilj dokumenta je analiza obalnog područja iz gospodarske i socijalne perspektive te navođenje preporuka za unaprjeđenje Strategije.

1.2.1.8 Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora

Akcijski program Morske strategije: Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora (Sustav praćenja) prvi je akcijski program i kao takav sastavni dio Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem čija obveza izrade proizlazi iz Okvirne direktive o morskoj strategiji ODMS. Nadalje, uz ODMS Uredbom je u nacionalno zakonodavstvo transponirana i prateća Odluka Komisije 2010/477/EU o kriterijima i metodološkim standardima o dobrom stanju morskog okoliša. Transpozicijom ODMS u nacionalno zakonodavstvo Republika Hrvatska je preuzela obveze i rokove za donošenje dokumenata i uspostavu akcijskih programa Strategije.

1.2.2 Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem

Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji, ODMS) nalaže izradu i provođenje pomorskih strategija država članica radi zaštite i očuvanja morskog okoliša te sprječavanja i smanjivanja unosa onečišćujućih tvari ili energije u morski okoliš u morski okoliš kako bi se postupno uklonilo onečišćenje i osiguralo da nema znatnih posljedica za morsku bioraznolikost, morske ekosustave, ljudsko zdravlje ili zakonitu uporabu mora.

Sukladno Okvirnoj direktivi o morskoj strategiji države članice trebaju izraditi program mjera koje je potrebno poduzeti za postizanje ili održavanje dobrog stanja okoliša u njihovim morskim vodama.

Programi mjera uključuju mjere prostorne zaštite koje doprinose stvaranju koherentnih i reprezentativnih mreža zaštićenih morskih područja i primjereno obuhvaćaju raznolikost ekosustava koji ih čine, kao što su posebna područja očuvanja prema Direktivi o staništima, područja posebne zaštite prema Direktivi o pticama, kao i zaštićena morska područja.

Uredbom o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (Narodne novine, broj 112/2014) transponirana je Okvirna direktiva o morskoj strategiji te Odluka komisije 2010/477/EU o kriterijima i metodološkim standardima o dobrom stanju morskog okoliša. Uredba o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem uređuje polazne osnove i mjerila za izradu, razvoj i provedbu Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem te Plan djelovanja prema kojemu je najkasnije do 2015. predviđena izrada Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem, odnosno najkasnije do 2016. predviđen je početak primjene Programa na obalnom prostoru i morskim vodama pod suverenitetom RH odnosno u kojima RH ostvaruje suverena prava i jurisdikciju.

Zakonom o potvrđivanju Protokola o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja (Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 8/2012) preuzeta je obaveza iz Protokola Barcelonske konvencije o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja o izradi nacionalne Strategije integralnog upravljanja obalnim područjem što je preneseno kroz Uredbu o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem. U tom smislu dva strateška dokumenta (Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem i Strategija integralnog upravljanja obalnim područjem) objedinit će se u cjeloviti dokument, odnosno strategiju.

Sukladno odredbama Uredbe o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem, Programom se određuju mjere koje je potrebno poduzeti radi postizanja i/ili održavanja dobrog stanja okoliša te mjere koje je potrebno poduzeti radi ostvarivanja ciljeva upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.

Program se utvrđuje na temelju izrađenih pripremnih dokumenata Strategije. Program uzima u obzir već definirane mjere donesene slijedom primjene posebnih propisa RH, a osobito one utvrđene na temelju propisa iz područja vodnoga gospodarstva (graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda, standardima kakvoće u okolišu u području vodne politike i u području politike zaštite i upravljanja morskim okolišem); na temelju propisa kojim se uređuje kakvoća mora za kupanje; propisa o staništima i pticama; prostorno-planskim dokumentima; ribarskoj politici; kao i mjere donesene na temelju međunarodnih sporazuma.

Program uključuje i mjere prostorne zaštite koje pridonose stvaranju usklađenih i reprezentativnih mreža očuvanih morskih područja i primjereno obuhvaćaju raznolikost ekoloških sustava koji ih čine. Pri tome, u obzir se uzimaju odredbe posebnih propisa iz područja zaštite prirode za utvrđivanje ekološki značajnih područja Europske unije Natura 2000 i proglašavanje zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj. Države članice razmatraju implikacije svojih programa mjera na vode izvan svojih morskih voda kako bi svele na najmanju mjeru opasnost od štete za te vode i kako bi utjecaj na njih, ako je moguće, bio pozitivan (Okvirna direktiva o morskoj strategiji).

2 Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati

U nastavku se daje pregled onih komponenti okoliša na koje provedba Programa može imati utjecaj.

Tablica 2.1 Komponente okoliša na koje je moguć utjecaj Programa

Komponenta okoliša	Analiza provedbe Programa na pojedinu komponentu okoliša
Bioraznolikost	Provedbom Programa očekuje se pozitivan učinak na bioraznolikost, s obzirom da se mjere definirane programom odnose na poboljšanje stanja morskog okoliša, sprječavanje onečišćenja, proglašavanje prioritetnih područja za zaštitu, kartiranje morskih staništa i sl. Osim toga, mjerama se planiraju ograničiti one gospodarske aktivnosti koje uzrokuju devastaciju morskog okoliša, čime se može doprinijeti poboljšanju bioraznolikosti Jadranskog mora.
Zaštićena područja	Zaštićena područja morskog okoliša važna su za očuvanje sa aspekta zaštite ukupne bioraznolikosti Jadrana. Prirodne vrijednosti zbog kojih su zaštićeni, poput osjetljivih vrsta te rijetkih stanišnih tipova, potrebno je zaštititi od nepovoljnog antropogenog djelovanja. Mjere Programa imaju za cilj unaprijediti provođenje gospodarskih aktivnosti koje imaju utjecaj na morski okoliš, smanjiti opterećenja antropogenog porijekla te unaprijediti sustav zaštite morskog okoliša i obalnog pojasa, čime se doprinosi zaštiti zaštićenih područja Jadrana.
Tlo	Provedbom Programa ne očekuju se negativni utjecaji na tlo. Mogući su pozitivni utjecaji prilikom provođenja mjera u obalnom području koje podrazumijevaju smanjenje onečišćenja, uređenje obale te zabranu gradnje u uskom obalnom pojasu.
Prijelazne i priobalne vode	Program definira mnoge mjere u svrhu zaštite prijelaznih i priobalnih voda od onečišćenja te u svrhu boljeg upravljanja vodama, koje će biti održivo i okolišno prihvatljivo. Program se nadovezuje na Okvirnu direktivu o vodama koja definira glavne mehanizme zaštite voda.
Kvaliteta zraka i klimatološke značajke	Negativni utjecaji na kvalitetu zraka te klimatološke značajke se ne očekuju provedbom ovog Programa. Mjere kojima se djeluje u smjeru sprječavanja onečišćenja mogu se pozitivno odraziti na kvalitetu zraka, ukoliko se ograniči provedba gospodarskih aktivnosti koje emitiraju onečišćujuće tvari u zrak (npr. eksploatacija ugljikovodika)
Gospodarske značajke	Provedbom Programa moguće su negativne posljedice po gospodarske aktivnosti na moru, no one su većinom kratkoročne. To se odnosi na ograničavanje provedbe određenih gospodarskih aktivnosti (npr. ribolov, promet, turizam) u područjima koja budu evidentirana kao prioritetna za zaštitu, ili u područjima u kojima će biti neophodno spriječiti daljnje onečišćenje morskog okoliša. Ipak, dugoročnim ulaganjem u očuvanje prirode i okoliša može se pozitivno odraziti na turizam, ali i na ribarstvo, ukoliko se doprinese povećanju ribljeg fonda u Jadranskom moru.
Materijalna imovina	Provedba Programa ne podrazumijeva realizaciju projekata koji bi mogli biti u konfliktu sa postojećom infrastrukturom na moru i obali.
Kulturna baština i krajobraz	Provedba Programa nema utjecaja na krajobraz, ali može imati potencijalno pozitivne učinke na kulturnu baštinu. To se odnosi na dodatnu zaštitu pomorskih kulturnih dobara kroz zaštitu staništa, ali i generalno kroz jačanje zaštite pomorskog dobra te ograničavanje provedbe gospodarskih aktivnosti na pojedinim lokalitetima Jadranskog mora.
Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Promjene obrazaca ponašanja, odnosno realizacija gospodarskih aktivnosti na održiv način, zaštita područja na moru i obali u svrhu njihovog oporavka i očuvanja djeluje se pozitivno na kvalitetu života ljudi. Racionalno korištenje resursa osigurat će stabilnost okoliša, a smanjenje opterećenja morskog okoliša i obale u vidu onečišćenja pozitivno će djelovati na kakvoću voda, zraka, tla te ukupnog morskog okoliša. Time se posredno pozitivno djeluje na zdravlje ljudi.

3 Utjecaji Programa na okoliš

3.1 Metodologija procjene utjecaja

Procjena utjecaja temelji se na strateškoj razini, koja isključuje pojedinačne zahvate i specifičnu projektno vezanu procjenu utjecaja na okoliš. Sukladno metodološkim preporukama za izradu strateških studija koje analiziraju strategije, planove i programe na krovnoj razini, nastalima u okviru projekta SEA Hrvatska iz 2014. godine, procjena utjecaja izvršena je putem odabira strateškog cilja Studije (za razliku od okolišnih ciljeva koji se postavljaju za strateške studije koje se bave tematikom niže razine).

Strateški cilj na koji se procjenjuje utjecaj je „Usuglašenost mjera za zaštitu morskog okoliša i obalnog područja sa zahtjevima okoliša i prirode“. Iz odabira cilja vidljivo je da glavna metodološka smjernica za procjenu utjecaja predstavlja analizu prihvatljivosti mjera koje predlaže Strategija u odnosu na relevantne komponente okoliša i prirode.

Sljedeća analiza predstavlja identifikaciju potencijalnih utjecaja Programa na okoliš, čiji se intenzitet u ovoj fazi ne procjenjuje. Intenzitet potencijalnih utjecaja ovisit će o usmjerenjima narednih projekata, čija će realizacija uslijediti u kasnijim fazama provedbe i razrade Programa.

Cilj ove Studije stoga je provesti stratešku i kvalitativnu procjenu potencijalnih učinaka Programa, u svrhu isticanja mjera koje zahtijevaju posebnu pozornost pri budućoj razradi i definiranju akcijskih planova za realizaciju Programa.

Procjena mjera i njihov utjecaj na sastavnice okoliša prikazat će se putem četiri kategorije utjecaja, i to:

pozitivan utjecaj	
negativan utjecaj	
negativan/pozitivan	
neutralan utjecaj	

Opis kategorija utjecaja:

Pozitivan utjecaj: Utjecaj je pozitivan ako predložena mjera poboljšava postojeće stanje sastavnica okoliša u odnosu na sadašnje stanje ili trend. Do poboljšanja može doći uslijed rješavanja nekog od postojećih okolišnih problema ili uslijed pozitivne promjene postojećeg negativnog trenda.

Negativan utjecaj: Utjecaj se ocjenjuje kao negativan ako se procijeni da se provedbom mjera značajno negativan utjecaj ne može isključiti, odnosno ako se procijeni da provedba mjere može pogoršati stanje određene sastavnice.

Negativan/pozitivan utjecaj: Utjecaj je pozitivan/negativan ako mjera djeluje i negativno i pozitivno na sastavnicu okoliša, odnosno utjecaj ima značajke pozitivnog i negativnog utjecaja (opisano u tekstu iznad). Za ovu kategoriju utjecaja također se definiraju mjere zaštite okoliša.

Neutralan utjecaj: Utjecaj je neutralan ukoliko mjere na strateškom nivou ne generiraju pozitivne ili negativne utjecaje na sastavnice okoliša.

Prvi korak u analizi utjecaja mjera na okoliš i prirodu bio je definirati **način** na koji svaka mjera može djelovati na sastavnice okoliša koje su opisane u Studiji, odnosno koje promjene može generirati. Osim toga, kod pojedinih mjera istaknuti su prepoznati mogući problemi za koje se na ovoj razini ne propisuju mjere jer ne postoje tehnički detalji izvedbe mjera. Iz tog razloga mjere kod kojih se evidentiraju potencijalni problemi bit će potrebno razraditi sa većom pažnjom prilikom definiranja akcijskih planova i drugih dokumenata za implementaciju Programa.

3.2 Procjena utjecaja na okoliš

3.2.1 Analiza mjera Programa i procjena utjecaja na okoliš i prirodu

Tablica 3.1 Procjena utjecaja Programa na okoliš

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Strateški prioritet 1: Unaprjeđenje operativnog okvira za koordinirano upravljanje morskim okolišem i obalnim područjem										
POSEBNI CILJ 1.1										
Uspostava sustava za koordinirano, participativno i transparentno dogovaranje i odlučivanje o korištenju obalnih i morskih resursa										
Uspostaviti stalni koordinacijski mehanizam za učinkovito provođenje Strategije zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.										Ovom mjerom poboljšava se trenutni način praćenja stanja morskog okoliša i obalnog područja, čime se uvelike utječe na očuvanje navedenih područja, pravovremenim reagiranjem na potencijalne negativne promjene.
Ojačati koordinaciju u izradi normativnih, strateških i planskih dokumenata za upravljanje i zaštitu morskog okoliša i obalnog područja na nacionalnoj i županijskoj razini.										Poboljšanje upravljanja obalnim i morskim područjem donošenjem strateško-planske dokumentacije pridonosi uređenju odnosa sektora zaštite prirode i okoliša (morskog) te gospodarstva i održivog razvoja koji će biti u skladu sa zahtjevima zaštite obalnog i morskog okoliša.
Ojačati koordinacijsku ulogu sustava prostornog uređenja u postupku izrade prostornih planova te u postupku izrade sektorskih i razvojnih strateških planova/dokumenata.										Prostorno i strateško-plansko uređenje, u smislu poboljšanja izrade dokumenata prostornog i strateškog planiranja, može doprinijeti boljem planiranju, odnosno integraciji pitanja zaštite okoliša u sustav prostornog i strateškog planiranja razvoja.
Osigurati kvalitetnije uključivanje i pravovremeno reagiranje zainteresirane javnosti u procesima zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.										Aarhuška konvencija zahtijeva od svojih stranaka da jamče pravo javnosti na pristup informacijama, sudjelovanje javnosti u odlučivanju o pitanjima zaštite okoliša i javni pristup pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša – ova mjera doprinosi

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
										prije svega poštivanju ove Konvencije, čime se poboljšava sistem donošenja odluka, uvažavanjem prijedloga i mišljenja javnosti.
Formulirati prioritetne potrebe za pograničnu i širu međunarodnu suradnju u zaštiti morskog okoliša i upravljanju obalnim područjem u okviru postojećih regionalnih koordinacijskih tijela te EU programa teritorijalne suradnje.										Upravljanje Jadranskim morem uključuje međudržavnu, tj. regionalnu suradnju, kako bi mehanizmi zaštite bili što efikasniji te cjeloviti.
POSEBNI CILJ 1.2 Unaprjeđenje regulatornog okvira i usklađivanje pojmova koji se tiču upravljanja i zaštite morskog okoliša i obalnog područja										
Integrirati principe integralnog upravljanja u normativni okvir o upravljanju pomorskim dobrom.										Kako je navedeno u Programu mjera dosadašnja primjena postojećeg ZPDML-a pokazala je manjkavosti i administrativne barijere te nejasno ili nedovoljno uređena pojedina pitanja kojima se bavi. Stoga je poboljšanje ovog Zakona korak u rješavanju dosadašnjih neusuglašenosti u upravljanju morskim okolišem ali i gospodarskim aktivnostima.
Razraditi dodatne normativne preduvjete za daljnji razvoj prostornog planiranja mora.										Izrada prostornih planova preduvjet je za održivo korištenje prostora. Poboljšanje prostornog planiranja mora, uvažavajući zaštićena i osjetljiva područja te zaštitu prirode i morskog okoliša, osigurava se manja degradacija prostora i manji negativni utjecaji na okoliš.
Primijeniti institut prilagodbe (adaptacije) obalnog odmaka u skladu s odredbama Protokola o IUOP-u.										Ova mjera doprinosi očuvanju obalnih prirodnih staništa, krajobraza, prirodnih resursa i ekosustava u skladu s međunarodnim i regionalnim pravnim instrumentima. Zabrana gradnje u obalnom pojasu od 100m jedno je od načela koje može uvelike doprinijeti smanjenju negativnog učinka litoralizacije i pritisaka na obalno područje Jadrana.
Uskladiti postojeće i izraditi nove planske i provedbene podzakonske propise nužne za učinkovito upravljanje zaštićenim područjima.										Navedenom mjerom stvara se mogućnost za poboljšanje stana unutar zaštićenih područja, odnosno adekvatnija zaštita prirodnih vrijednosti zaštićenih područja.

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatološke značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Strateški prioritet 2: Jačanje kapaciteta za provedbu upravljanja i zaštite morskog okoliša i obalnog područja										
POSEBNI CILJ 2.1										
Uspostava usklađenog sustava praćenja stanja obalnih i morskih ekosustava i procesa										
Usklađeno provoditi nacionalni program praćenja u skladu s Okvirnom direktivom o morskoj strategiji s ostalim nacionalnim programima praćenja koja se provode u jadranskim vodama pod suverenitetom RH.										Uspostavljanjem sustava praćenja stanja obalnog i morskog područja kako na nacionalnom tako i na regionalnom nivou, doprinosi se unaprijeđenju sustava zaštite okoliša i prirode te samim time boljim planiranjem u prostoru (održivo prostorno planiranje).
Uspostaviti transnacionalni (jadranski) program praćenja stanja morskog okoliša.										
Sistematski pratiti, istraživati i ocjenjivati stanja i procese u prostoru obalnog područja.										
POSEBNI CILJ 2.2										
Učinkovito upravljanje informacijama u funkciji integralnog upravljanja obalnim područjem i morskim okolišem										
Dopuniti sadržaje postojećih baza podataka i baza prostornih podataka u funkciji integralnog upravljanja obalnim područjem i morskim okolišem.										Ovom mjerom omogućava se uvid u trenutno stanje morskog i obalnog područja, čime se stvara preduvjet za adekvatnu zaštitu.
Unaprijediti interoperabilnost različitih baza podataka.										Prikupljanje podataka iz različitih sektora i njihovo objedinjavanje poboljšat će upravljanje i zaštitu obalnog i morskog okoliša.
POSEBNI CILJ 2.3										
Identificiranje i valoriziranje prioritetnih područja za očuvanje bioraznolikosti morskog okoliša i obalnog područja										
Zaštititi morska staništa smanjenjem antropogeno uzrokovane eutrofikacije, onečišćenja i drugih aktivnosti.										S obzirom da o morskim svojstama i staništima još uvijek postoji jako malo podataka te je njihova zaštita zasad ograničena, ova mjera uvelike će doprinijeti boljoj očuvanosti morskih staništa. Ograničavanjem obavljanja pojedinih aktivnosti u područjima Jadrana gdje će biti evidentirani pritisci na staništa doprinijet će se

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
										<p>njihovoj zaštiti i poboljšanju ekoloških uvjeta važnih za opstanak pojedinih stanišnih tipova.</p> <p>Antropogene aktivnosti kao izvori nutrijenata koji dovode do eutrofikacije i onečišćenja mora su poljoprivreda, komunalne i industrijske otpadne vode te ostale djelatnosti smještene u blizini obale. Smanjenjem unosa nutrijenata umanjio bi se stupanj eutrofikacije morskog okoliša što bi pozitivno utjecalo na cjelokupnu bioraznolikost - od različitih vrsta alga i ostalih bentoskih organizama do vrsta koje se nalaze na višoj razini u hranidbenoj mreži.</p> <p>Agresivna i masovna litorizacija (pojava urbanizacije i eksploatacije obalnog pojasa) obale, praćena izgradnjom kuća, vikendica, apartmana i drugih objekata, dovela je do pretjeranog nasipavanja i betonizacije obale. Sprječavanjem nasipavanja i izgradnje u obalnom pojasu pozitivno bi se utjecalo na naselja infralitoralnih algi i livadnih cvjetnica na manjim dubinama. Posredno bi se pozitivan utjecaj odrazio i na bentoske zajednice na većoj udaljenosti zbog smanjenja zamuljivanja okolnog mora.</p>
<p>Kartirati naselja posidonije, razraditi metode za praćenje rasprostranjenosti i provoditi nacionalni Program praćenja stanja očuvanosti naselja posidonije prema Direktivi o staništima.</p>										<p>Naselja posidonije smatraju se područjima najveće biološke raznolikosti u Sredozemnom moru, a njena naselja imaju višestruku ulogu kao što je proizvodnja kisika i organske tvari, stanište za mnoge vrste u cijelom ili dijelu životnog ciklusa, sprječavanje erozije obale i dr. Zbog sporog rasta, oporavak oštećenih naselja posidonije je dugotrajan proces. Ova mjera doprinosi zaštiti i oporavku naselja posidonije, a shodno tome ova mjera ima pozitivan utjecaj na bioraznolikost, zaštićena područja te gospodarske značajke.</p>
<p>Zabraniti ribarenje (ribolov povlačnim mrežama kočama, dredžama, obalnim mrežama potegačama ili sličnim mrežama) i druge aktivnosti iznad područja koraligena i u njegovoj blizini.</p>										<p>Ova mjera usmjerena je na zaštitu koraligenskih zajednica i drugih ugroženih dijelova morskog okoliša u Jadranu. Mjera će doprinijeti boljoj očuvanosti bioraznolikosti Jadrana, zaštićenim morskim područjima te očuvati koraligenske zajednice i vrstu <i>Corallium rubrum</i>.</p> <p>Koraligenske zajednice karakterizira velik broj vrsta, no nažalost njihova točna distribucija u Jadranu nije poznata, što otežava njihovu zaštitu. Lokaliziranost i</p>

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
										<p>puno veće bogatstvo vrsta po jedinici površine u odnosu na cirkalitoralne pijeske i muljeve čini ovo stanište ranjivijim.</p> <p>U svrhu oporavka resursa 31. kolovoza 2015. godine donesen je Pravilnik o prostornom i vremenskom ograničenju obavljanja gospodarskog ribolova na moru pridnenom povlačnom mrežom - kočom u 2015. godini (NN 94/15) kojim se zabranjuje obavljanje gospodarskog ribolova pridnenom povlačnom mrežom u ribolovnim zonama C i D. Lovostaj se odnosi na razdoblje od 16. rujna 2015. godine u 00:00 sati do 15. listopada 2015. godine u 24:00 sata. Uz navedeni pravilnik, na snazi je i jednogodišnji lovostaj u području otoka Jabuke koji se također nalazi u zoni C. Efekti navedenih zabrana kočarenja u zonama C i D bit će poznati tek za nekoliko godina.</p> <p>Zabrana kočarenja i drugih aktivnosti može negativno djelovati na gospodarske aktivnosti, prvenstveno ribarstvo te ostale aktivnosti: industriju, turizam, pomorski promet. S druge strane, zabranom izvođenja ribolovnih aktivnosti u nekom području, ono se oslobađa pritiska što pozitivno djeluje na njegovu mogućnost oporavka i obnavljanja.</p>
Izraditi prostornu analizu i kartirati aktivnosti/pritiske u obalnom i morskom području.										<p>Analiza prostora s naglaskom na pritiske u okolišu (obalnom i morskom) doprinosi zaštiti prirode i okoliša time što se stvaraju preduvjeti za upravljanje te prostorno planiranje, u skladu s ciljevima zaštite prirode i okoliša obalnog i morskog područja.</p>
Identificirati prioritetna područja za zaštitu obnovljivih resursa mora (eng. <i>Marine Managed Area MMA</i>).										<p>Jedan pristup boljem gospodarenju morskim i obalnim područjem je izdvajanje prioritetnih područja za zaštitu obnovljivih resursa mora, tj. <i>Marine Managed Areas (MMA)</i>. MMA ili prioritetno područje za zaštitu obnovljivih resursa mora je područje koje uključuje nekoliko podzona, kao što su „no-take“ zone (zabranjen ribolov, eksploatacija i sl.), zone djelomične zabrane provođenja aktivnosti (npr. ne smije se eksploatirati plin/nafta) ili zone sa posebnom primjenom (npr. zone za ribolov ili ronjenje, i sl.</p> <p>Zabrana ribolova, eksploatacije sirovina ili drugih aktivnosti u određenom dijelu morskog okoliša može kratkoročno negativno djelovati na gospodarstvo, s obzirom</p>

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
										<p>da će se dio mora koji je prije korišten u gospodarske svrhe biti izuzet, odnosno predstavljat će „no-take“ zonu. U početnom periodu djelovanja mjere može se očekivati smanjenje prihoda u pojedinim gospodarskim granama, no utjecaj je kratkoročan.</p> <p>S druge strane, zabranom izvođenja ribolovnih aktivnosti te ostalih gospodarskih djelatnosti (eksploatacija ugljikovodika) u nekom području, ono se oslobađa pritiska što pozitivno djeluje na njegovu mogućnost oporavka i obnavljanja. U konačnici, „oporavljeno“ područje može biti značajno za povećanje ribljeg fonda i tako pozitivno djelovati na ribarstvo.</p>
<p>POSEBNI CILJ 2.4 Unaprjeđenje kvalitete prostornog i razvojnog planiranja i procjena utjecaja na okoliš i prirodu u funkciji integralnog upravljanja obalnim područjem i morskim okolišem</p>										
<p>Razviti metode i kriterije prostornog i zaštitnog planiranja s naglaskom na polidisciplinarnu pristupe (integralno krajobrazno vrednovanje, analiza ranjivosti i pogodnosti, analiza nosivog kapaciteta obalnih i morskih ekosustava i prostora).</p>										<p>Razvoj metoda krajobraznog vrednovanja rezultirat će realnijim pristupom problematici kvantifikacije kapaciteta krajobraza i mogućnosti smještaja zahvata u prostoru.</p>
<p>Unaprijediti rezultate postupaka strateških procjena utjecaja na okoliš za prostorno-planske dokumente i sektorske PPS s naglaskom na njihovo korištenje u upravljanju i zaštiti obalnog područja i morskog okoliša.</p>										<p>Unaprjeđenjem mehanizma SPUO očekuje se kvalitetnija procjena utjecaja na strateškoj razini za sve sastavnice okoliša.</p>
<p>Unaprijediti studije utjecaja na okoliš s naglaskom na njihovo korištenje u upravljanju i zaštiti morskog okoliša i obalnog područja.</p>										<p>Unaprjeđenjem mehanizma SUO očekuje se kvalitetnija procjena utjecaja na sve sastavnice okoliša.</p>
<p>POSEBNI CILJ 2.5 Podizanje učinkovitosti kapaciteta za zaštitu i upravljanje obalnim područjem i morskim okolišem</p>										

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Jačati stručne kapacitete koordinacijskog mehanizma za participativno planiranje, međusektorsku suradnju i održivo upravljanje morskim okolišem i obalnim područjem.										Programom izobrazbe za članove NO-a i administrativnih jedinica kao i jačanjem stručnih kapaciteta NO-a pozitivno će se djelovati na okoliš zbog bolje koordinacije zaštitnog, razvojnog i prostornog planiranja.
Jačati stručne kapacitete za upravljanje pomorskim dobrom.										Jačanje inspeksijskih službi, razvoj mehanizama za integralno upravljanje te stvaranje jedinstvene baze podataka o pomorskom dobru sa e-katastrom pomorskog dobra pridonijeti će zaštiti morskog okoliša.
Osnažiti kapacitete za nadzor pomorskog dobra kroz jačanje nadležnih inspeksijskih službi.										
Strateški prioritet 3: Poboljšanje provedbe instrumenata za postizanje dobrog stanja obalnog i morskog okoliša										
POSEBNI CILJ 3.1 Usavršavanje postojećih i uvođenje novih instrumenata provedbe prostorno-planskih dokumenata u obalnom području										
Poboljšati kvalitetu buduće izgradnje i izgrađenog okoliša te stvarati distribucijsku pravednost kroz korištenje instrumenata upravljanja građevinskim zemljištem u naseljima.										Optimizacijom izgradnje okoliša očekuju se pozitivni utjecaji na urbani krajobraz što indirektno utječe na kvalitetu života ljudi. Preparcelizacija fragmentiranih parcela, ukoliko uključuje rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, otvara mogućnost lakšoj realizaciji projekata.
Razraditi modele i realne instrumente urbane sanacije i urbane preobrazbe kojima se rješavaju dominantni infrastrukturni, ekološki, oblikovni i socioekonomski problemi obalnih naselja.										Razvojem modela i realnih instrumenata urbane sanacije moguće je sprječavanje daljnje devastacije prostora i poboljšanje rješavanja aktualnih problema u prostoru. Međutim, na temelju propisanog u Programu nije moguće procijeniti intenzitet utjecaja na sastavnice okoliša, te se ocjenjuje da ova mjera ima negativan utjecaj na sastavnice okoliša.
POSEBNI CILJ 3.2 Unaprjeđenje upravljanja pomorskim dobrom										

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Utvrđiti granice pomorskog dobra na cijelom Jadranu i osigurati njihovo evidentiranje u zemljišnim knjigama.										Utvrđivanje granica učiniti će pomorsko dobro vidljivim što je potrebno zbog njegove što bolje i efikasnije zaštite.
Unaprijediti sustav upravljanja i zaštite pomorskog dobra u općoj upotrebi.										Navedena mjera doprinjet će poboljšanju upravljačkih mehanizama čime će se pozitivno djelovati na morski okoliš i obalno područje.
POSEBNI CILJ 3.3 Unaprjeđenje sustava upravljanja morskim otpadom										
Izraditi nacionalni plan upravljanja morskim otpadom.										Zbog nedostatka sustavnih studija i programa monitoringa morskog otpada ovaj problem u morskom okolišu predstavlja veliku prijetnju po zdravlje ljudi te biološku raznolikost mora te kakvoću voda. Ovim mjerama će se definirati smjernice za rješavanje problema morskog otpada putem nacionalnog plana upravljanja morskim okolišem.
Procijeniti razinu štetnih utjecaja otpada u moru.										
Prikupljanje otpada u moru putem ronilačkih akcija i putem kočarenja.										
POSEBNI CILJ 3.4 Smanjivanje utjecaja ribarstva na morski okoliš										
Pratiti obnovu živih resursa Jadrana u kritičnim područjima.										Nekontrolirani izlov i uništavanje staništa na području Jadranskog mora i obale dovodi do ugrožavanja stanja prirode i okoliša mora i obalnog pojasa, što se posljedično negativno odražava na kvalitetu života ljudi. Praćenje obnove živih resursa Jadrana doprinosi očuvanju biološke raznolikosti i uspostavi dugoročno održivog ribolova.
POSEBNI CILJ 3.5 Promicanje marikulture koja pruža visoku razinu zaštite morskog okoliša										
Uspostaviti redovitu provedbu programa praćenja na područjima uzgajališta.										Kako bi utjecaj marikulture na morski okoliš bio što reduciraniji potrebno je redovno pratiti stanje na područjima uzgajališta. Time će se steći uvid u potrebe za

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
										djelovanjem ili održavanjem stanja, ovisno o promjenama u okolišu koje se evidentiraju programima praćenja.
Promicati uzgoj „novih“ autohtonih vrsta.										Poticanje istraživanja i uzgoja autohtonih jadranskih vrsta doprinosi očuvanju biološke raznolikosti. Poboľšanjem uvjeta morskog okoliša posredno se pozitivno djeluje na zdravlje i kvalitetu života ljudi. Osim toga, ova mjera može doprinijeti daljnjem razvoju marikulture, čime se stvara pozitivan učinak na gospodarske značajke kao okolišnu komponentu.
Izraditi Pravilnik o reguliranju prijenosa vrsta u uzgoju, uzgojnih alata i uzgojnih kaveza iz jednog područja u drugo područje uzgoja (primjena mjere se ne odnosi na prijenos između hrvatskih uzgajališta).										Ova mjera može doprinijeti smanjenju rizika od unosa stranih/invazivnih vrsta u Jadran, čime bi se zaštitila bioraznolikost Jadrana te posredno i marikultura kao gospodarska grana.
POSEBNI CILJ 3.6. Smanjivanje rizika unosa stranih/invazivnih vrsta putem pomorskog prometa (balastne vode i morski obraštaj)										
Izraditi i provoditi subregionalni - jadranski protokol o primjeni Međunarodne konvencije o upravljanju i nadzoru brodskih balastnih voda i taloga na Jadranskom moru.										Sustavnom kontrolom balastnih voda smanjiti će se rizik unosa opasnih vrsta i patogena u morski okoliš. Ova mjera pozitivno se odražava na bioraznolikost, kakvoću voda, gospodarske značajke te zdravlje ljudi.
Uspostaviti provedbu redovitog pregleda područja luka (<i>Port Control Survey</i>).										Praćenje promjena u sastavu i abundanciji određenih vrsta organizama doprinosi boljem upravljanju stranim vrstama, odnosno pravovremenom djelovanju ukoliko se uoči stanje koje može štetiti bioraznolikosti Jadrana.
Uspostaviti sustav upozorenja, ranog otkrivanja i brzog uklanjanja unesenih invazivnih vrsta.										Ovom mjerom smanjuje se rizik od negativnog djelovanja invazivnih vrsta u Jadranu.
POSEBNI CILJ 3.7. Smanjivanje unosa energije u morski okoliš (podvodna buka)										

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatološke značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Uspostaviti i razviti registar kojim bi se evidentirala, procjenjivala i upravljala prostorna i vremenska raspodjela impulsnih antropogenih izvora buke u frekventijskom području 10 Hz do 10kHz.										Evidentiranjem, procjenjivanjem i upravljanjem impulsnim antropogenim izvorima buke te nadziranjem trendova razina kontinuirane podvodne buke prikupiti će se podaci temeljem kojih bi se moglo kvantitativno odrediti trenutni status i trendovi podvodne buke u morskom okolišu.
Putem mjernih postaja, i/ili ako je to moguće, akustičkim modeliranjem, nadzirati trendove razina kontinuirane podvodne buke unutar terčnih pojasa 63 i 125 Hz (srednja frekvencija).										
Uspostaviti regionalnu suradnju na koordiniranom pristupu Deskriptoru 11 u Jadranskom moru te jačati znanje i osigurati dijeljenje iskustava o mogućem utjecaju buke na morske organizme u Jadranskom moru.										
POSEBNI CILJ 3.8										
Zaštita i očuvanje bioraznolikosti										
Analizirati rizike slučajnog ulova kornjača, morskih sisavaca i morskih ptica u različitim ribolovnim alatima.										Najveći problem ugroženosti zaštićenih morskih vrsta (morske kornjače, morski sisavci, morske ptice) u Jadranu predstavlja slučajni ulov mrežama stajaćicama i pridnenim kočama.
Izraditi plan za smanjenje slučajnog ulova zaštićenih vrsta kralježnjaka (morski sisavci, morske ptice, morske kornjače, morski psi, raže) ribolovnim alatima.										U sjevernom Jadranu mrežama stajaćicama godišnje se slučajno ulovi između 500 i 4000 kornjača, sa smrtnošću do 74 %. Pridnenim kočama ulovi se 2000 do 4000 kornjača godišnje sa smrtnošću oko 20 %.
Donošenje ribolovnih odredbi kojima bi se utjecalo na smanjenje slučajnog ulova.										Mjere kojima bi se smanjio rizik od slučajnog ulova zaštićenih morskih vrsta doprinijele bi boljoj zaštiti vrsta Jadranskog mora te ukupnoj bioraznolikosti.
POSEBNI CILJ 3.9										
Osmišljavanje i provođenje metoda i tehnologija prilagodbe na promjene u morskom i obalnom ekosustavu pod utjecajem klimatskih promjena										
Provoditi biološko-ribarstvena istraživanja vezana uz iskorištavanje nezavičajnih										Kroz nova saznanja o komercijalno bitnim vrstama otvara se mogućnost njihovog optimalnijeg iskorištavanja što doprinosi razvoju ribarstva. Nadalje, s obzirom da su

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
(alohtonih) gospodarski potencijalno važnih vrsta.										alohotone invazivne vrste jedan od glavnih problema u Jadranu, istraživanjem se može utvrditi koje vrste nemaju utjecaja na autohtone morske organizme te njih odrediti kao prioritetne za uzgoj što doprinosi očuvanju bioraznolikosti.
Provoditi prilagodbe vezane uz promjenu tehnologije ribolova radi izlova nezavičajnih (alohtonih) gospodarski potencijalno važnih vrsta.										Neke alohtone vrste neaktivno djeluju na marikulturu i autohtone vrste. Primjer je strijelka skakuša (<i>Pomatomus saltatrix</i>) koja ima negativan utjecaj na populaciju cipla bataša (<i>Mugil cephalus</i>) (Dulčić i Dragičević, 2011) i radi štete na kavezima u ribogojilištima (Arechvala-Lopez i sur., 2014). Kako ribari još uvijek nemaju odgovarajuće alate za uspješan ulov strijelke skakuše, tradicionalno ribarstvo cipla bataša danas se nalazi na rubu propasti, a potencijalna ekonomska prednost izlova strijelke skakuše još uvijek nije ostvarena (Dulčić i Dragičević, 2011). Razvojem novih tehnologija moguć je pozitivan učinak na bioraznolikost i gospodarske značajke.
Provoditi prilagodbe vezane uz uvođenje novih vrsta u marikulturu i povećanje proizvodnje (uzgoja) toploljubnih vrsta.										Provedbom ove mjere moguć je pozitivan utjecaj na gospodarstvo zbog otvaranja mogućnosti boljeg pozicioniranja na tržištu sa proizvodima za kojima postoji potražnja. Međutim, utjecaj ove mjere na bioraznolikost je u ovisnosti o kvaliteti provedbe mjere <i>Provoditi prilagodbe vezane uz promjenu tehnologije ribolova radi izlova nezavičajnih (alohtonih) gospodarski potencijalno važnih vrsta organizama</i> . Ukoliko se ta mjera ne bi provela na adekvatan način moguće je ugrožavanje autohtonih vrsta uslijed bijega vrsta iz ribogojilišta i daljnjeg širenja na staništa autohtonih vrsta.
Provedba prilagodbe vezane uz promjenu tehnologije uzgoja.										Prilagodba tehnologije uzgoja hladnoljubnih (frigofilnih) vrsta radi povećanja temperature mora može rezultirati povećanjem ulaganja u marikulturu. Bez točnog modela povećanja temperature za područje Jadrana nije moguće utvrditi intenzitet ovog utjecaja. Nakon izrade modela biti će moguće kvantificirati obujam troškova prilagodbe tehnologije.
Jačati otpornosti obalnih naselja na pojavu ekstremnih vremenskih i klimatskih hazarda.										Navedene mjere doprinose smanjenju rizika od nepovoljnog djelovanja klimatskih promjena.

Naziv mjere	Bioraznolikost	Prijelazne i priobalne vode	Tlo	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Gospodarske značajke	Kulturna baština i krajobraz	Zaštićena područja	Materijalna imovina	Zdravlje i kvaliteta života ljudi	Obrazloženje
Razvijati prilagodbu obalnog područja na porast razine mora.										

3.2.2 Procjena utjecaja na strateški cilj

Strateški cilj na koji Studija procjenjuje utjecaj Strategije glasi: „Usuglašenost mjera za zaštitu morskog okoliša i obalnog područja sa zahtjevima okoliša i prirode“. Ovaj cilj daje uvid u opravdanost mjera koje je definirao Program u odnosu na potrebno očuvanje prirodnih resursa.

Ostvarenost cilja analizira se putem procjene utjecaja svih mjera na okoliš i prirodu u poglavlju 3.2.1 Analiza mjera Programa i procjena utjecaja na okoliš i prirodu.

Mjere koje su propisane Programom predstavljaju „smjernice“ RH u procesu dostizanja dobrog stanja okoliša, kako je definirano Okvirnom direktivom o morskoj strategiji. Cilj propisanih mjera je zaštita i očuvanje morskog okoliša, sprječavanje onečišćenja te, gdje je to moguće, revitalizirati ugrožena područja Jadrana. Također, mjerama će se osigurati održiva provedba gospodarskih aktivnosti na Jadranu.

Analiza mjera definiranih Programom pokazala je da su sve mjere fokusirane na ublažavanje ili eliminaciju pritisaka u morskome okolišu, kako bi se poboljšalo stanje sastavnica okoliša. Mjere se većinom odnose na ublažavanje pritisaka na morska staništa i vrste. Veliki pomak u smanjenju pritisaka, kako je vidljivo iz Programa, očekuje se u gospodarskom sektoru, konkretno ribarstvu.

Sve mjere Programa imaju potencijalno pozitivne učinke na sastavnice okoliša, dok manji broj mjera (dvije mjere) mogu potencijalno negativno djelovati na pojedine sastavnice okoliša.

Mjere koje mogu imati negativne utjecaje navedene su u tablici ispod. Njihovi potencijalno negativni utjecaji nisu kvantificirani niti je definiran intenzitet tih utjecaja, s obzirom da se radi o mjerama koje nisu prostorno i tehnički detaljno definirane. Na strateškoj razini procjene uočava se potencijalni rizik čiji intenzitet i potencijalni učinci ovise o mehanizmu provedbe mjera i njihovom monitoringu, što će se definirati u kasnijim fazama provedbe Programa.

Mjera	Obrazloženje
Provoditi prilagodbe vezane uz uvođenje novih vrsta u marikulturu i povećanje proizvodnje (uzgoja) toploljubnih vrsta.	Utjecaj ove mjere na bioraznolikost je u ovisnosti o kvaliteti provedbe mjere <i>Provedba prilagodbe vezane uz iskorištavanje novopridošlih (alohtonih) gospodarskih važnih organizama</i> . Ukoliko se ta mjera ne bi provela na adekvatan način moguće je ugrožavanje autohtonih vrsta uslijed bijega vrsta iz ribogojilišta i daljnjeg širenja na staništa autohtonih vrsta.
Provedba prilagodbe vezane uz promjenu tehnologije uzgoja.	Prilagodba tehnologije uzgoja hladnoljubnih (frigofilnih) vrsta radi povećanja temperature mora može rezultirati povećanjem ulaganja u marikulturu. Bez točnog modela povećanja temperature za područje Jadrana nije moguće utvrditi intenzitet ovog utjecaja. Nakon izrade modela biti će moguće kvantificirati obujam troškova prilagodbe tehnologije.

4 Mjere zaštite okoliša

Procjena utjecaja mjera Programa na okoliš pokazala je da su ciljevi, odnosno prioriteta koje je Program definirao u skladu sa Okvirnom direktivom o morskoj strategiji, ali i sa ciljevima Barcelonske konvencije.

Analizirane mjere pozitivno će djelovati na stanjeorskog okoliša, dok manji broj mjera može imati i potencijalno negativne učinke. Ova Strateška studija neće propisivati mjere zaštite okoliša, s obzirom na prirodu Programom definiranih mjera.

Prva mjera koja je procijenjena kao potencijalno negativna odnosi se na uvođenje novih vrsta u marikulturu. Ova mjera može predstavljati potencijalni rizik ukoliko odabir novih vrsta rezultira unosom invazivnih vrsta u morski okoliš. Ipak, provođenje navedene mjere uključit će analizu mogućnosti uzgoja novih vrsta uz obavezan monitoring stanjaorskog okoliša. Sukladno odredbama Okvirne direktive o morskoj strategiji, odnosno deskriptoru 2 koji navodi da brojnost stranih vrsta treba biti na takvoj razini koja neće štetiti ekosustavima. Problem koji strane invazivne vrste predstavljaju za Sredozemno more, pa samim time i za Jadransko područje, prepoznat je u Barcelonskoj konvenciji, odnosno Protokolu o posebno zaštićenim područjima Sredozemnog mora i biološkoj raznolikosti. Sukladno navedenom dokumentu, države potpisnice Konvencije moraju djelovati u smjeru sprječavanja širenja invazivnih vrsta na svom teritoriju (uključujući prekograničnu suradnju). Program stoga ima zadaću da, između ostalog, djeluje u skladu sa navedenim, odnosno mora spriječiti širenje te ograničiti utjecaj stranih vrsta u Jadranskom moru. Upravo iz tog razloga Strateška ne propisuje dodatne mjere zaštite, odnosno sprječavanja širenja invazivnih vrsta.

Provedba prilagodbe vezane uz promjenu tehnologije uzgoja, kako je ranije navedeno, može rezultirati povećanjem ulaganja u marikulturu. Povećanje troškova kao rezultat promjene tehnologije uzgoja uvelike je ovisno o samom odabiru tehnologije i učinku s obzirom na promjene u temperaturama mora. Kako u ovoj fazi definiranja prioriteta i mjera nisu definirani potrebni detalji tako se intenzitet utjecaja ne može definirati. Tek u kasnijim fazama realizacije Programa moći će se na osnovu modeliranja definirati najoptimalnija tehnologija i definirati potencijalni učinci na gospodarstvo sa aspekta povećanja troškova.

5 Zaključak

Mjere koje su definirane Programom temeljene su na početnoj procjeni stanjaorskog okoliša i opterećenjima koji izazivaju nepovoljne učinke na okoliš i prirodu.

Mjere koje je definirao Program teže postizanju dobrog stanja okoliša, odnosno smanjenju opterećenja na morski okoliš i obalno područje, kako bi se postigli ciljevi uspostavljeni međunarodnim dokumentima, odnosno prvenstveno direktivama i strategijama za zaštitu prirode i okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji, Okvirna direktiva o vodama, Direktiva o pticama, Direktiva o staništima).

Procjenom utjecaja Programa na okoliš zaključeno je da su definirane mjere u skladu sa ciljevima zaštite okoliša i prirode te su s tog aspekta prihvatljive za okoliš, odnosno analizirane sastavnice.